

ASOCIACE PROFESIONÁLNÍCH DIVADEL
ČESKÉ REPUBLIKY

Transformace správy a financování živého umění v České republice

doc. MgA. Jan Burian

ASOCIACE PROFESIONÁLNÍCH DIVADEL ČR

- je jediným svazem zaměstnavatelů v oblasti živých umění,
- jejími členy je většina profesionálních divadel působících v České republice,
- je členem Unie zaměstnavatelských svazů,
- je členem celoevropského sdružení PEARLE* - Live Performance Europe - Svaz zaměstnavatelů v živých umění,
- Jedním ze závažných témat, jímž se asociace dlouhodobě zabývá jsou ekonomické a finanční podmínky, ve kterých působí profesionální umělecké instituce.

www.asociacedivadel.cz

NEDOKONČENÁ TRANSFORMACE

- Sektor kultury se od poloviny devadesátých let potýká s problémy vyplývajícími z nedokončené transformace systému jeho správy a financování.
- Oblast kultury zaznamenává v celé Evropské unii nejdynamičtější růst a je klíčová pro utváření kreativního společenského prostředí, které je schopno vytvářet následně i vysokou přidanou hodnotu v hospodářské oblasti.
- V České republice je však jeho efektivní řízení a vytváření podmínek pro jeho rozvoj státem dlouhodobě podceňováno.

⤴ **1991 - Odstátnění divadel**

zákonem č. 172/91 sb. přešla drtivá většina regionálních divadel pod správu městských samospráv s tím, že budoucí uspořádání veřejné správy a především vznik VÚSC podpoří žádané vícezdrojové a kooperativní financování.

⤴ **2000 - Vznik krajů**

vznik vyšších územních samosprávných celků (VÚSC) v roce 2000 velkou změnu nepřinesl. Kraje po svém vzniku začaly od státu přebírat a spravovat další majetek (školy, nemocnice, silnice apod.) a řešily především vlastní financování.

⤴ **2003 - Zřízení státního programu podpory**

Usnesením č. 902 z 10. září 2003 schválila vláda České republiky Program státní podpory profesionálních divadel a profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů. Ten se měl stát systémovým řešením státního podílu na principu sdružování finančních prostředků obcí, krajů a státu. Plánované výše min. 100 mil. Kč však dosud nikdy nedosáhl.

SOUČASNOST FINANCOVÁNÍ DIVADEL

Města

- Jsou zřizovatelem naprosté většiny profesionálních divadel (s výjimkou Jihlavy a Českého Těšína).
- Nesou rozhodující podíl jejich financování: **84% - 97%** ze získaných veřejných zdrojů. Průměrná hodnota je 93%.

Kraje

- Podpora divadel od jednotlivých krajů je velmi rozdílná. Pochybuje se v rozmezí 0,3% - 9,9% z celkového objemu získaných veřejných prostředků. Průměrná hodnota je **4%**

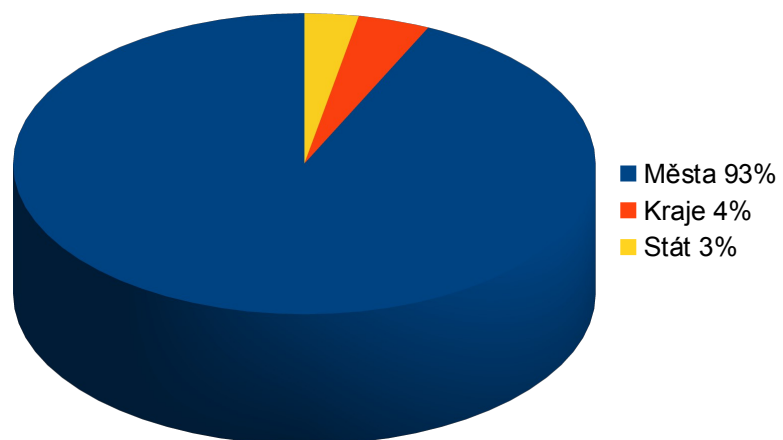
Pozn: U dvou divadel provozovaných kraji je situace obrácená. Rozhodující část nákladů nesou kraje, města přispívají cca 1%.

Státní program na podporu profesionálních divadel

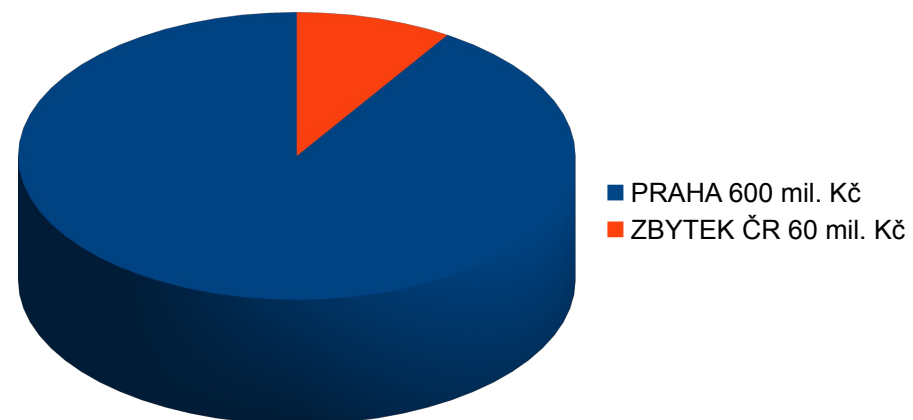
- každoročně rozdělují mezi divadla částku rovnající se cca 60 - 70 mil. Kč.
- cílem je podporovat novou tvorbu, mladé umělce, programy pro děti a mládež, dále posilovat prestiž české kultury v zahraničí a umožnit rovný přístup občanů ke kulturnímu bohatství v celé republice.
- Podíl státu na financování divadel prostřednictvím programu je průměrně **necelá 3%**.

Současné podíly financování regionálních divadel

Distribuce státní podpory divadlům z geografického hlediska

PROBLÉMY

- Státní podpora regionálních divadel je nedostatečná.
- Drtivá část dotací státu v oboru divadla je spotřebována na území hlavního města Prahy a řádově nižší částka na ostatním území ČR.
- Podpora krajů je ve většině nedostatečná.
- Služby městských divadel využívají samozřejmě i obyvatelé kraje, nežijící ve městě, jež je zřizovatelem divadla. Takových návštěvníků je až 40%. Podpora krajů není vyvážená a často neodpovídá významu dané instituce pro celý region.

CÍLE A OPATŘENÍ

- V co nejbližší době zlepšit podmínky pro profesionální divadla, zejména v regionech.
- Vytvoření parametrů pro kooperativní a vícezdrojové financování.
- Efektivní rozložení nároků na financování kultury mezi jednotlivé úrovně veřejné správy a samosprávy.
- Spravedlivější rozložení podpory kultury na území státu
- Zvýšení podílu krajů a státu na financování profesionálních divadel.
- Vytvoření takové právnické osoby, která by zohledňovala vstup dalších úrovní veřejné správy do péče o profesionální umění.

JEDNÁNÍ APD O KOOPERATIVNÍM FINANCOVÁNÍ

- 2005, Liberec - **konference** zaměřená na otázky spojené s financováním a postavením kulturních organizací; účastnili se zástupci MKČR, MFČR, měst, krajů a odborná veřejnost
- 2006 – 2014 Opakovaná jednání s Asociací krajů na úrovni předsedy, Rady **Asociace krajů** a Komise pro kulturu a památkovou péči.
- 2010, Praha - **ustanovení pracovní skupiny** pro kooperativní financování divadel zřízené Komisí pro kulturu a památkovou péči Asociace krajů ČR.
- Jednání s Komorou statutárních měst **Svazu měst a obcí**.
- 2012 - Jednání s **podvýborem pro kulturu PS PČR**
- Aktivní účast na mnoha konferencích a seminářích

POMOZTE SVÉMU DIVADLU ZÁŘÍ 2012

- Informační kampaň APD upozorňující na neřešený systém financování a správy divadel.
- Představení regionálních divadel pod širým nebem po celé České republice.
- Open air vystoupení více než dvaceti regionálních divadel na piazzettě Národního divadla.
- Podpora akademické obce, hereckých osobností a místních samospráv.
- Petice na podporu požadavků

PETICE POMOZTE SVÉMU DIVADLU POŽADUJE

- aby stát a kraje důstojně podporovaly divadla na svém území.
- aby stát plnil schválenou Konceptci účinnější podpory umění na léta 2007–2013, konkrétně její oblast týkající se Programu státní podpory profesionálních divadel a profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů
- aby stát ve spolupráci s kraji a městy vytvořil jasný systém kooperativního financování regionálních divadel.

Petici od září do prosince 2012 podpořilo na 35 tisíc občanů České republiky.

KONFERENCE

Reforma financování a správy regionálních divadel a orchestrů

- Vyvrcholení kampaně Pomozte svému divadlu
- Mezinárodní konference v Senátu PČR, dne 24. dubna 2013
- Pod záštitou předsedy Senátu
- Pořádaná Asociací profesionálních divadel ČR a Výborem pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu Parlamentu České republiky ve spolupráci s ministryní kultury a Podvýborem pro kulturu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR
- Za účasti představitelů obou komor Parlamentu, vedení krajů a obcí, ředitelů divadel a symfonických orchestrů, odborné veřejnosti, médií a zahraničních expertů z Německa, Rakouska, Francie, Švédska a Belgie.

ZÁVĚRY KONFERENCE

Konference potvrdila potřebu takových legislativních změn, které by řešily dlouhodobé správní, provozní a finanční problémy českých a moravských repertoárových divadel, symfonických orchestrů a pěveckých sborů, zřizovaných a zakládaných za účelem veřejné služby státní správou, či samosprávou.

Je nutné vyřešit jakým způsobem lze provést potřebné legislativní změny. Účastníci konference se obrací na členy Parlamentu ČR, Ministerstvo kultury, Legislativní radu vlády, na vedoucí představitele samospráv, Asociaci profesionálních divadel a Asociaci symfonických orchestrů aby společně jednali a prosadili nutné legislativní změny.

PROJEDNÁNÍ PETICE V SENÁTU

Petice byla projednána 27. listopadu 2013 a bylo přijato usnesení:

Senát

konstatuje, že

- petice č. 11/13 „Pomozte svému divadlu“ je důvodná,
- řešení problému je velmi akutní a nezbytné a týká se mnoha desítek profesionálních divadel a orchestrů v ČR;

navrhuje, aby vláda ČR

- neprodleně zahájila kroky, které povedou k systémovému řešení financování a správy kulturních institucí, s cílem ochránit české divadelní a hudební umění od postupného úpadku v důsledku nedostatečného a zastaralého modelu financování,
- zajistila nezbytné legislativní řešení problémů českých profesionálních divadel a orchestrů, včetně nalezení kooperativního modelu financování, jenž je úspěšně realizován v řadě zemí Evropské unie;

PROJEDNÁNÍ PETICE V SENÁTU

Senát

doporučuje

navrhnout řešení na spolupráci s odbornou divadelní veřejností, Asociací profesionálních divadel, s představiteli měst a krajů, kteří jsou zřizovateli profesionálních divadel a orchestrů;

pověřuje

předsedu Senátu, aby informoval petenty a předsedu vlády ČR, aby Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo financí ČR a Legislativní radu vlády ČR připravila ve spolupráci s odbornou divadelní veřejností nutné legislativní úpravy, či návrh nového zákona, který by splňoval současné potřeby českých divadel a orchestrů.

VEŘEJNOPRÁVNÍ INSTITUCE V KULTUŘE

Principy:

- Kooperativní financování
- Spoluzakladatelství více subjekty veřejné správy
- Odpolitizování organizací
- Odstranění nedostatků dnešní příspěvkové organizace
- Liberalizace odměňování a pracovních smluv
- Víceleté financování
- Možnost zakládání společností
- Změna režimu DPH

VPI je moderní forma dotované kulturní organizace zřizované orgány státní správy nebo samosprávy, která má dostatečnou kontrolu z hlediska zakladatelů na straně jedné a dostatečnou svobodu pro tvorbu svých uměleckých plánů ve vztahu k jejímu hospodaření na druhé straně.

GENEZE ZÁKONA O VPI

- První návrh po dlouhých diskusích v roce 2008
- Návrh motivován výsledky kterých bylo dosaženo v jiných obdobně zaměřených resortech (zákon o vysokých školách, zákon o veřejných výzkumných institucích)
- APD aktualizovala text návrhu zákona v r. 2013
- Přijetí zákona o VPI je součástí koaliční smlouvy i programového prohlášení vlády:
“Vláda přijme zákon o kultuře, zákon o veřejnoprávní instituci v kultuře, který odstraní nedostatky dnešních příspěvkových organizací, odpolitizuje je a zajistí jejich stabilní financování”
- Přijetí zákona o VPI je součástí Výhledu legislativních prací vlády na léta 2015 - 2017

Legislativní výhled vlády 12.3. 2014

Poř.č.	Předkladatel	Spolupřed- kladatel	Název legislativního úkolu	Termín stanovený pro implementaci	Stanovený termín předložení vládě	Předpokládaný termín nabytí účinnosti
1.	MK		Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů		2015 1. Q	01.16
2.	MK		Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů	Dosud není znám	2015 1. Q	03.16
3.	MK		Návrh zákona o ochraně památkového fondu		2015 1. Q	01.17
4.	MK		Návrh zákona o veřejnoprávní instituci v kultuře		2015 1. Q	06.16
5.	MK		Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů		2015 2. Q	01.16
6.	MK		Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, ve znění pozdějších předpisů		2015 4. Q	09.16

Karel Hugo Hilar napsal ve 20. letech minulého století:

„Jest na čase pracovati k tomu, jako se to stalo již s vědou, vybaviti také naše národní divadelnictví z politického poručnictví. Jestliže bude věcí našeho politického vývoje odpolitisovati divadlo a oddivadelniti politický život, vývoj věcí učiní konečně mez, nepřekročitelnou čáru, hranici mezi divadlem a politikou. Jest potřeba nepřekážeti dále vývoji českého divadla tím, že vkládáme do úřadoven divadelních byrokracií politickou. Přejte, jako tomu v cizině, aby české národní divadelnictví spravovali divadelníci, alespoň pokud podrží důvěru divadelní veřejnosti....

.... Našeho národního divadelnictví nezlepšíme tím, že všechny politické koketerie a frakce necháme do něho zasahovati a na ně působiti, nýbrž naopak, když je vyjmeme z této sféry politických vlivů a když mu udělíme ono ústraní a ono zátiší, onen okruh nerušené samostatnosti, v níž jedině daří se nejen veškeré činnosti vědecké a duchovní, ale umělecké a divadelní zvláště.... jako tomu je u veškeré ciziny zahraniční, v níž tyto zásahy politické veřejnosti do sféry národního divadelnictví jsou pocíťovány jako neblahé a nekulturní.“